

діяльність державних службовців більш ефективною ніж в Україні. Згідно із щорічним звітом Transparency International за 2022 рік, щодо індексу сприйняття корупції, Польща посідає 45 місце із 55 балами зі 100 можливих, в той час як Україна опинилася на 116 місці із 33 балами (чим вище місце і більша кількість балів – тим країна менш толерантна до корупції у будь яких її проявах) [5].

Висновки. Отже, не зважаючи на значні бюрократичні процедури і повільність надання послуг, майже всі вони надаються прозоро і без будь яких «подарунків», що є гарним прикладом для наших ЦНАПів. Але і полякам, є чому в нас навчитись (як наприклад впровадження електронного врядування та зменшення апарату державних службовців). Найкращим, на мою думку, буде плідна та тісна співпраця двох країн-партнерок.

Список використаних джерел

1. Про адміністративні послуги : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>
 2. Ekoenergetyka otwiera Ekoen. Nowe podejście do ładowania pojazdów. URL: <https://www.transport-publiczny.pl/wiadomosci/ekoenergetyka-otwiera-ekoen-nowe-podejscie-do-ladowania-pojazdow-ev-zdjecia-63793.html>
 3. Urząd Miasta Zielona Góra. URL: <https://bip.zielonagora.pl/>
 4. Urząd Miasta Zielona Góra. URL: <https://www.google.com/maps/place/Urząd+Miasta+Zielona+Góra/>
 5. Індекс сприйняття корупції – 2022. URL: <https://cpi.ti-ukraine.org/>
-

Софія МАРКОСЯН

*студентка першого курсу освітньої програми
«Суспільне і приватне врядування»,
НаУКМА*

РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Ключові слова: громадянське суспільство, неурядові організації, економічна політика, бюджет, повномасштабне вторгнення, комунікація.

Мета дослідження – визначення ролі громадянського суспільства в Україні.

В Україні все більшої ваги набуває питання розвитку громадянського суспільства та його взаємодія із іншими державними сферами. Зазвичай відокремлюють три найважливіші сфери відносин у державі: політичне,

економічне та громадянське суспільство. Причому остання розглядається як об'єднання вільних і рівних громадян, в якому, виходячи із спільних інтересів та потреб, громадяни мають права єднатися у різноманітних сферах, головною ознакою є обов'язкова добровільність участі. Тобто задля збереження незалежності інституту громадянського суспільства необхідно обмежити вплив публічної влади та економіки [1]. О. Кириленко ж підкреслює, що особливостями функціонування таких організацій є відсутність комерційної діяльності та державного фінансування. Проте, у всьому світі ГО можуть активно фінансуватися за рахунок коштів державних бюджетів.

В Україні відповідно до статті 23 Закону України «Про громадські об'єднання», ГО «мають право на фінансову підтримку за рахунок коштів державного бюджету України, місцевих бюджетів» [2]. То чи можливо відокремити громадянське суспільство як окремий інститут відносин? Цю проблему я і спробую розкрити у своєму дослідженні.

В утопічних світах така незалежність систем могла б і існувати, проте не в наших реаліях. Ян Тімберген теоретично обґрунтував елементи публічного менеджменту в механізмі державного регулювання та оцінював економічну політику держави як процес, при оцінці якого необхідно користуватися й громадською думкою. Публічність такої політики полягає в оцінці громадськістю спрямування державних витрат, темпів зростання рівня реальної заробітної плати, обсягів підвищення загального рівня виробництва найбільш соціально значимих благ та послуг, напрямів зростання соціальних інвестицій, шляхів розвитку сукупного попиту населення тощо. В іншому випадку, досягнення демократичних умов у політиці національної економіки чи будь-якої іншої сфери буде просто неможливим. Сьогодні варто розмежовувати поняття «державне регулювання економіки» і «економічна політика держави». Державне регулювання включає прогнозування, планування, облік, контроль і здійснюється не лише за допомогою економічних, правових та адміністративних методів, але і за рахунок участі громадськості в прийнятті рішень [3].

Досліджуючи роль неурядових організацій у формуванні стратегій на глобальному рівні, я з'ясувала, що вона може бути значно ширшою, ніж можна уявити. Найкраще це різноманіття можна пояснити через кілька ключових прикладів участі НУО в створенні стратегій: у якості модератора, медіатора чи учасника мультиролевих зв'язків. В першому випадку організації задають вектор та інтенсивність взаємодії B2G. Наприклад, Американське товариство раку та Інститут тютюну виконували посередницькі ролі між державними установами та приватними

корпораціями щодо врегулювання тютюнової справи. Водночас, у другому випадку НУО є агентами, через які проходять усі обміни. До прикладу, Ініціатива хімічної промисловості «Відповідальна турбота» залучила різноманітні неурядові організації, які виступають третіми сторонами в переговорах між Агентством з охорони навколишнього середовища США та хімічними компаніями щодо добровільної угоди про обмеження хімічних викидів. Існують навіть випадки, коли НУО перебирали на себе непропорційну роль у зміні традиційних відносин між бізнесом і владою. Earth Island Institute дуже активно чинив тиск на уряд США для заборони імпорту тунця, що мав статус «безпечного для дельфінів» [4].

Вищезгадана класифікація частково є актуальною і для України. На деяких історичних етапах ми можемо оцінити значення громадянського суспільства як домінуючого. З перших днів російсько-української війни у багатьох громадах мешканці самостійно організовувалися для розв'язання нагальних питань. З метою налагодження гуманітарної допомоги місцевим мешканцям, переселенцям та військовим набувають поширення нові формати взаємодії органів публічної влади та ОГС. Ба більше, у Національній стратегії з питань розвитку громадянського суспільства України на 2021–2026 роки урядовці планують додаткове посилення комунікації між правоохоронними органами та правозахисними ОГС, що підвищить рівень якості охорони прав та свобод громадян України [5].

З іншого боку, іноземні приклади дозволяють нам прослідкувати прямий зв'язок між громадянським суспільством та економікою, а головне перейняти досвід задля відновлення та розвитку держави у поствоєнний період. Розгортання процесу демократизації потребує загальнонаціональної дискусії між владою та громадянським суспільством. У підсумку буде створено консенсусну модель суспільно-політичного устрою країни, що дозволить формувати спільні стратегії подальшого розвитку [6]. Наразі дослідники виділили чотири основні категорії функцій ГО, серед яких є економічний складник, що виявляється, наприклад, в участі у бюджетному процесі, в економічних форумах, конференціях, з'їздах за участі державних представників тощо, творчої функції – в участі ГО в спільних громадських радах, наприклад, широко використовувалось у процесі формування Стратегії розвитку 2020 в Україні. Так, в аналітичній доповіді «Про стан розвитку ГО України», підготованій Національним інститутом стратегічних досліджень, було зазначено такі аналітичні дані, що характеризують внесок інститутів громадянського суспільства у розвиток світової економіки [7]: НУО створювали в середньому від 3 до 9 % ВВП розвинених країн, у громадському секторі країн ЄС було працевлаштовано від 4,4 % до 14 % працездатного населення або принаймні п'ять осіб із кожних ста; у громадському секторі країн Європейського Союзу працювало в 10 разів

більше людей, ніж у легкій промисловості, та в 5 разів більше, ніж у харчовій промисловості, у країнах Центрально-Східної Європи ГО залучали утричі більше внутрішніх та зовнішніх інвестицій у соціальну сферу, ніж державні та комунальні установи соціального спрямування, внесок НУО у ВВП країн ЄС зростає вдвічі швидше, ніж внесок легкої промисловості; ГС у сукупності було як сьома економіка світу за ВВП (1,3 трлн. умовних одиниць, що дорівнює ВВП Франції або Великої Британії), ГС створило у світі понад 25 млн. оплачуваних робочих місць (найбільша транснаціональна корпорація створює 3,5 млн. робочих місць), 60 % представників ГС (включно із волонтерами) зайняті у наданні послуг, із них 40 % зосереджені на соціальних, медичних та освітніх послугах. Щоправда, ця статистика була актуальною у 2012 році. На жаль, я не змогла знайти оновлень у цій сфері, проте відслідковуючи стрімкий розвиток волонтерської діяльності в Україні після 2014 року, ми можемо зробити висновки, що ситуація значно покращується. Отже, у цьому випадку нам варто переймати європейський досвід та забезпечити належний авторитет у моделі відносин влади і суспільства шляхом передачі частини функцій структурам громадянського суспільства. Зокрема, ми можемо відслідковувати оновлені публікації Національного інституту стратегічних досліджень та бачити значний розвиток у цій взаємодії, її формалізація у законі тощо [8].

Від цього ж інституту у 2019 році було створено аналітичну записку із стратегією фінансування громадського сектору із врахуванням закордонного досвіду. Так, основними тезами цього дослідження є укладення угод між органами державної влади та ОГС про довгострокове співробітництво, зростання ролі ОГС на ринку публічних послуг, часткове звільнення ОГС від оподаткування, Тобто, в сучасних умовах відділити структуру громадянського суспільства від урядування просто неможливо – тепер вони взаємозалежні [8].

Висновки. Якщо повертатись до початкової дилеми мого дослідження, то я можу із впевненістю відповісти, що громадянське суспільство неможливо відділити від усіх інститутів відносин держави. Україна все більше залучає учасників громадського сектору до урядування: значне збільшення кількості ресурсів, які вкладаються для розвитку ОГС, створення законодавчої бази для взаємодій виду G2C, B2C тощо. На жаль, повномасштабне вторгнення призупинило весь процес, але точно не зламало його повністю. Сьогодні продовжуються розробки нових співпраць, особливо із міжнародними партнерами, активно діють грантові програми на підтримку українських громад. Хоча важливо усвідомлювати всі проблеми розвитку: згідно з останніми соціологічними дослідженнями,

60% громадян стверджують, що громадські організації відіграють важливу роль у своїх громадах, але лише 7% людей залучені до громадського активізму. Ідея громадянського суспільства не є надто поширеною в суспільстві, а дії влади недостатньо заохочують до цього.

Список використаних джерел

1. Соляр С. Громадянське суспільство: загальнотеоретичні підходи до визначення. URL: http://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/1_2013-271-279.pdf
2. Про громадські об'єднання : Закон України від 05.08.2012 № 5026-17. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>
2. Якобчук В., Ходаківський Є., Литвинчук І. Роль публічного управління у формуванні нової моделі державного регулювання економіки. Ефективна економіка. 2017. № 1. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/7404/1/Efektyvna_ekonomika_2017_1.pdf
3. Jone L. Pearce Globalization and NGOs: Transforming Business, Government, and Society. London, 2003.
4. Про стан розвитку громадянського суспільства України в 2021 році та його зміни на початку 2022 року. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-11/stan_rozvytku_igs_na_site_22_11_22.pdf
5. Лібанова Е. М. Модернізація економіки України в контексті соціальних викликів. URL: <https://dse.org.ua/arhcive/15/2.pdf>
6. Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні. URL: http://www.niss.gov.ua/public/File/2012_nauk_an_rozrobku/stan_poz_gp_sus.pdf
7. Веб-сайт Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gromadyanske-suspilstvo?page=0>
8. Пеліванова Н. І. Державне фінансування організацій громадянського суспільства: закордонний досвід та можливості впровадження в Україні. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-11/analit-pelivanova-civil-society-3-2019-.pdf>